

**КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА;
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ**

УДК 343.101

ГЛИНЯНИЙ О.В.

ПІДСТАВИ СКЛАДАННЯ ОБВИНУВАЛЬНОГО АКТА

Статтю присвячено правовому аналізу підстав для складання обвинувального акта як підсумкового процесуального документа досудового розслідування й особливостям його складання у разі укладення угоди. Надані науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства України.

Ключові слова: *обвинувальний акт, підстави прийняття рішень, закінчення досудового розслідування.*

Стаття посвячена правовому аналізу оснований для составления обвинительного акта как итогового процессуального документа досудебного расследования и особенностям его составления при заключении соглашения. Даны научно обоснованные предложения по совершенствованию действующего уголовного процессуального законодательства Украины.

Ключевые слова: *обвинительный акт, основания принятия решений, окончание досудебного расследования.*

The article is devoted to the legal analysis of the grounds for the preparation of the indictment as the final procedural document of the pre-trial investigation and the peculiarities of its preparation at the conclusion of the agreement. Given scientifically based proposals for improving the current criminal procedure legislation of Ukraine.

Key words: *indictment, grounds for decision-making, end of pre-trial investigation.*

Вступ. Прийняття будь-якого кримінального процесуального рішення не може бути спонтанним і має базуватися на певних юридичних фактах. Процедурний характер сфери кримінального судочинства зумовлює чітку взаємозалежність між законністю рішення та підставами, у зв'язку з якими воно було прийнято. Відтак процесуальна якість рішень у кримінальному провадженні (включаючи й обвинувальний акт) значною мірою зумовлюється правильністю визначення підстав для їх прийняття.

Постановка завдання. Метою статті є здійснення правового аналізу підстав для складання обвинувального акта як підсумкового процесуального документа досудового розслідування й особливостей його складання у разі укладення угоди.

Результати дослідження. Як стверджується в роботах класиків теорії кримінальних процесуальних рішень, підстава для прийняття будь-якого рішення включає два базові елементи: фактичний, який охоплює розглянуті й оцінені докази і висновок про обставини, встановлені на основі цих доказів, і правовий – виражений у кримінальному процесуальному і кримінальному законах. Співвідношення цих елементів забезпечує обґрунтованість і законність процесуального рішення [див.: 6, с. 73].

Використовуючи дедуктивний метод дослідження (рухаючись від загального до конкретного), маємо вказати, що в процесуальній науці робилися непоодинокі спроби виокремити підстави прийняття саме обвинувального акта. Так, Н.А. Якубович вказувала, що закінчення розслідування та складання підсумкового документа слідчим можливе лише тоді, коли слідчий

встановить усі обставини, без яких справу не можна вирішити по суті, та збере достатню кількість доказів на їх підтвердження [14, с. 9]. Розвиток зазначеної позиції в подальших дослідженнях забезпечив відображення не лише фактичної, а й юридичної складової частини підстави прийняття рішення про закінчення досудового розслідування та формування підсумкового документа. Зокрема, в роботах сучасних українських дослідників висловлено переконання, що «у чинному КПК (йдеться про КПК 1960 р. – *О. Г.*) юридичною підставою прийняття рішення про складання обвинувального висновку є наявність сукупності достовірно встановлених обставин, які складають предмет доказування <...> Категорію «достатність доказів» необхідно розуміти не лише через наповнення обвинувального висновку певною кількістю обставин, що підлягають з'ясуванню і дослідженню, а й, передусім, вищою якістю і надійністю доказів, якими оперує слідчий під час складання обвинувального висновку, тобто ступенем доведеності цих обставин – як кожної окремо взятої, так і їх сукупності» [див.: 3, с. 36, 37].

І нарешті в сучасних дослідженнях, які вже базуються на положеннях КПК 2012 р., науковці підкреслюють специфіку підстави прийняття саме обвинувального акта, яка полягає, з одного боку, у взаємозв'язку юридичного та фактичного складників, а з іншого – у принциповій відмінності нормативного формулювання фактичної підстави складання обвинувального акта. Зокрема, як наголошує Н. Боржецька, «юридичною (правовою) підставою для складання обвинувального акта є передбачене кримінальним процесуальним законом повноваження слідчого на складання обвинувального акта (п. 7 ч. 2 ст. 40, ч. 1 ст. 291 КПК), за наявності для того фактичних підстав (курсив наш – *О. Г.*) та умов у провадженнях щодо правопорушень, передбачених законом України про кримінальну відповідальність. Що ж до фактичних підстав, то аналіз ч. 1 ст. 290 КПК дозволяє стверджувати, що тут законодавець принципово по-іншому (порівняно з фактичними підставами прийняття інших процесуальних рішень) визначив підставу складання обвинувального акта. Нею, з огляду на ч. 1 ст. 290 КПК, є «достатність доказів» для складання обвинувального акта. <...> Достатньою для складання обвинувального акта повинна визнаватися та сукупність доказів, на підставі якої слідчий встановлює наявність чи відсутність всіх фактів і обставин, що підлягають доказуванню» [1, с. 79].

Думається, що наведений зріз наукових позицій різних часів наочно демонструє, що ключовою категорією у прийнятті рішення про необхідність складання обвинувального акта є саме «достатність доказів». Така констатація дає можливість висловити переконання щодо відсутності будь-яких формально визначених орієнтирів у питанні про необхідність складання обвинувального акта та його вирішення виключно на основі внутрішнього переконання слідчого і прокурора. Не ставлячи за мету детально розкрити поняття внутрішнього переконання суб'єктів, котрі здійснюють кримінальне судочинство (оскільки масштабність цієї теми зумовлювала присвячення їй як монографічних робіт [див., напр. 10], так і робіт рівня дисертацій на здобуття вчених ступенів кандидатів [див., напр.: 11] і докторів юридичних наук [див., напр.: 2], а відтак вказана тематика є на належному рівні дослідженою), обмежимося наведенням позиції О.Р. Михайленка, який визначав внутрішнє переконання як «тверду впевненість у правильності своїх висновків, рішучість зафіксувати їх у процесуальних документах, висловити за необхідності прилюдно, готовність відстоювати їх у відповідних інстанціях, нести за них відповідальність» [7, с. 7].

У контексті розглядуваного науково-практичний інтерес викликає питання про те, кому саме (слідчому чи прокурору) має належати внутрішнє переконання стосовно достатності доказового матеріалу або принаймні чие переконання є пріоритетним у разі незбігу позиції слідчого та його процесуального керівника. Насамперед на необхідність розгляду зазначеного ракурсу досліджуваної нами проблематики наштовхує формулювання ч. 1 ст. 290 КПК, де вказано, що «визнавши зібрані під час досудового розслідування докази достатніми для складання обвинувального акта, <...> прокурор або слідчий за його дорученням (курсив наш – *О. Г.*) зобов'язаний повідомити підозрюваному, його захиснику, законному представнику <...> про завершення досудового розслідування». Відзначимо, що наведена лінгвістична конструкція побудована таким чином, що не дає можливості однозначно встановити, якого з двох названих суб'єктів провадження стосується вказівка «визнавши зібрані під час досудового розслідування докази достатніми для складання обвинувального акта»: слідчого, прокурора, чи обох посадових осіб. Водночас вказівка на те, що слідчий діє за дорученням прокурора, наштовхує на думку, що визнання доказів достатніми є саме прокурорською компетенцією, оскільки формування внутрішнього переконання за дорученням (як висновок, який отримуємо з тексту статті при спробі розповсюдити дієприслівниковий зворот «визнавши зібрані докази» не лише на прокурора, а й на слідчого) видається доволі абсурдним. Лінгвістичний аналіз наступних статей КПК лише підтверджує висловлену гіпотезу, що юридич-

но значимою насамперед є саме переконаність прокурора у правильності встановлення фактів і достатності їх підкріплення доказовим матеріалом. Зокрема, відповідно до п. 5 ч. 2 ст. 291 КПК обвинувальний акт має містити «виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, які прокурор (курсив наш – *О. Г.*) вважає встановленими». Як бачимо, законодавець у черговий раз, так би мовити, «відсуває слідчого на задній план», орієнтуючи правозастосовника на пріоритетність бачення ситуації саме процесуальним керівником. Думається, що за умови сприйняття такої нормативної регламентації та спроби її пояснення єдиним вагомим аргументом може служити той факт, що саме прокурор відстоюватиме державне обвинувачення в суді, а тому якраз його позиція має бути пріоритетною у вирішенні питання достатності доказової бази та формулювання фактажу обвинувачення. Водночас маємо вказати, що, відстоюючи процесуальну самостійність слідчого, закон все ж передбачив відповідні механізми вирішення ситуації незбігу позицій слідчого і процесуального керівника. Так, ч. 1 ст. 291 КПК передбачено, що «обвинувальний акт може бути складений прокурором, зокрема, якщо він не погодиться з обвинувальним актом, який був складений слідчим». Проте цей нормативний припис стає правовою підставою лише для вирішення ситуації, коли і слідчий, і прокурор досягли переконання стосовно зібрання достатньої кількості доказів, слідчий склав обвинувальний акт, але відтворення фактичних обставин правопорушення в підсумковому документі не задовольнило прокурора. Якщо ж зазначені суб'єкти дотримуються різних позицій стосовно достатності доказів, а відтак можливості завершити розслідування складанням обвинувального акта, то питання залишається відкритим. Із можливих варіантів такої незгоди двох учасників процесу більш актуальною є ситуація, коли прокурор вважає, що зібрано достатньо доказів і провадження можна передавати до суду, а слідчий дотримується протилежної думки. На наш погляд, у цьому аспекті внутрішнє переконання слідчого не є захищеним, оскільки вказівка прокурора стосовно початку підготовчих процедур до складання обвинувального акта і складання останнього для слідчого має обов'язковий характер (ч. 4 ст. 40 КПК), а оскарження вказівки до вищестоящего прокурора ані зупиняє її виконання (ч. 3 ст. 312 КПК), ані передбачає зміни слідчого, за умови, якщо вищестоящий прокурор підтримує позицію процесуального керівника (п. 1 ч. 2 ст. 313 КПК). Невиконання вказівки прокурора загрожує для слідчого кримінальною відповідальністю (ст. 3811 КК), що аж ніяк не сприяє принциповому відстоюванню власної позиції, яка ґрунтується на внутрішньому переконанні.

Вищевикладене підштовхує до висновку про незахищеність внутрішнього переконання слідчого у вирішенні питання достатності доказів для завершення розслідування та складання обвинувального акта і змушує згадати законодавчий підхід, закріплений у КПК 1960 р. Зокрема, відповідно до попереднього кримінально-процесуального закону, в разі незгоди слідчого із вказівками прокурора про направлення справи для віддання обвинуваченого до суду слідчий мав право подати справу вищестоящому прокурору з письмовим викладом своїх заперечень. У цьому разі прокурор або скасовував вказівку нижчестоящего прокурора, або доручав провадження слідства в цій справі іншому слідчому (ч. 2 ст. 114). На наш погляд, вказане в черговий раз демонструє потребу вибіркового підходу до відмови від перевірених практикою інститутів у ході проведення масштабних правових реформ і дає підстави висловити позицію про доцільність відродження наведеного нормативного припису.

У порядку розгляду достатності доказів як підстави для складання обвинувального акта слід зауважити, що окремими науковцями як недосконалість нормативного регулювання відзначається спосіб обґрунтування обвинувального акта (який, як ми зазначали, доречно іменувати імпліцитним). Зокрема, як вказує Н. Боржецька, «в обвинувальному акті не пояснюється, чому прокурор вважає встановленими певні фактичні обставини кримінального правопорушення, тобто не наводяться належні та достатні мотиви і підстави його прийняття стосовно особи. Такий стан речей порушує передбачене п. «а» п. 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод право на справедливий суд (кожен обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має бути негайно і детально поінформований про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього). Прокурор сьогодні, повідомляючи особі про характер обвинувачення, не повідомляє про причини обвинувачення» [1, с. 80]. На наше переконання, наведений підхід не повною мірою відповідає реальності. Так, дійсно, в обвинувальному акті не наводяться конкретні докази вини особи, але така «інформаційна неповнота» спрямована не на втаємничення інформації від обвинуваченого, а на забезпечення неупередженості суду, який розглядатиме провадження. Стосовно ж обвинуваченого, то вбачається, що він повною мірою може ознайомитися з підставами для складання обвинувального акта в рамках реалізації процедури відкриття матеріалів провадження.

Вищевикладене, будучи оглядом наявних позицій, по суті демонструє переважання підходу, відповідно до якого підставою для складання обвинувального акта є достатність доказів, які, на думку державно-владних представників сторони обвинувачення, цілком відтворюють подію кримінального правопорушення та доводять винуватість особи в інкримінованому кримінальному діянні. На наш погляд, принципово нові інститути КПК 2012 р. надають можливість вказати на існування й інших підстав, сутність яких не базується на достатності зібраного доказового матеріалу.

До роздумів саме в такому напрямі підштовхують висновки дослідників із приводу розширення проявів теорії формальної істини в кримінальному процесуальному праві України. Наприклад, як вказується в опублікованих результатах останніх наукових досліджень, «кінцевою метою будь-якого процесу пізнання (у т. ч. й процесу доказування) є отримання знань, максимально наближених до об'єктивної реальності [5, с. 180], іншими словами – отримання істини. Узагальнення підходів різних правових систем до питання досягнення істини в процесуальному праві дає можливість виокремити дві найбільш загальні концептуальні теорії: теорію об'єктивної істини й теорію формальної істини. Показовим є те, що доволі часто ці протилежні по своїй суті підходи органічно поєднуються в межах законодавства однієї держави, забезпечуючи його максимальну ефективність у досягненні поставлених завдань. Теорія об'єктивної істини у кримінальному процесі України втілюється у законодавчій вимозі, відповідно до якої прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, які виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку (ч. 2 ст. 9 КПК), а суд має винести рішення за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується знову ж таки на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження (ч. 1 ст. 94 КПК). <...> У свою чергу, теорія формальної істини виходить із того, що законність рішення забезпечується відповідністю висновків суду формальним умовам, хоча самі висновки можуть і не повною мірою відповідати об'єктивній дійсності. Доволі яскраве вираження застосування теорії формальної істини проглядається в інституті процесуальних угод. Зокрема, у кримінальному процесі з моменту укладення угоди (незалежно від її виду) розслідування (тобто пошук об'єктивної істини) припиняється (ч. 1 ст. 474 КПК), і провадження передається до суду, який базує своє рішення на домовленостях сторін, досягнутих в угоді (ч. 1 ст. 475 КПК)» [12, с. 149–150].

Вищевикладене дає можливість виділити укладання сторонами кримінальної процесуальної угоди як окрему підставу для складання обвинувального акта. Показово, що такі підходи вже висловлювалися окремими дослідниками. Так, О.О. Торбас, керуючись такими ознаками, як «порядок досудового розслідування, процесуальні можливості учасників кримінального провадження та мета, якої намагається досягти слідчий, закінчуючи досудове розслідування» [13, с. 8], у своїй роботі обґрунтував «необхідність розширення переліку форм закінчення досудового розслідування, передбаченого ст. 283 КПК, такою формою, як направлення до суду обвинувального акта разом із підписаною сторонами угодою» [13, с. 4]. На наш погляд, така пропозиція має раціональне зерно, оскільки саме підстави для направлення обвинувального акта в суд у разі укладення угоди є принципово іншими, порівняно з класичним варіантом закінчення досудового розслідування. Так, відштовхуючись від концепції двоелементності поняття «підстава» (включення до його складу юридичної та фактичної складових частин), слід вказати, що за умови укладення сторонами угоди юридичною підставою для складання обвинувального акта буде підписання угоди прокурором (якщо йдеться про угоду про визнання винуватості) або надання прокурору угоди, підписаної сторонами (якщо йдеться про угоду про примирення). Фактичною ж підставою буде, з одного боку, мінімально необхідний обсяг доказового матеріалу, який дозволив прокурору сформулювати та вручити особі письмове повідомлення про підозру [див.: 13, с. 123], а з іншого – досягнення сторонами домовленостей стосовно вирішення кримінального конфлікту, а відтак відсутність потреби в пошуках об'єктивної істини.

У продовження розгляданого доречно підняти питання про те, чи є угода безумовною підставою для складання прокурором обвинувального акта. Відразу відзначимо, що розгляд у такому ракурсі є коректним лише в тому разі, якщо йдеться про угоду про примирення (оскільки укладення угоди про визнання вини вже саме по собі свідчить про готовність прокурора завершити розслідування, скласти обвинувальний акт і передати його до суду). Сутність питання зводиться до того, чи можна укладену угоду про примирення визнавати беззаперечною (для прокурора)

підставою до складання обвинувального акта й направлення його до суду в ситуації, якщо угода має юридичні дефекти? Прикладом такої ситуації може бути випадок укладення сторонами угоди про примирення зі встановленням покарання, яке виходить за межі, передбачені санкцією відповідної статті кримінального закону, тощо.

Зауважимо, що в такому ключі питання вже піднімалося у наукових дослідженнях, але правники доходили відмінних висновків як у його вирішенні в межах наявного правового поля, так і в поглядах стосовно можливих удосконалень нормативної регламентації вказаного питання. Хоча порівняння висловлених підходів все ж дає можливість виділити в них окремі спільні моменти, які зводяться до того, що «за змістом ч. 7 ст. 469, ч. 1 ст. 474 КПК досягнення домовленості щодо угоди між підозрюваним і потерпілим на стадії досудового розслідування не ставиться в залежність від позиції слідчого і прокурора щодо можливості її затвердження. У такому разі обвинувальний акт із підписаною сторонами угодою невідкладно надсилається на розгляд суду» [8, с. 29; 4, с. 74]. Відповідно «прокурор у цій ситуації не виконує роль «процесуального фільтра», тобто не повинен у разі укладення угоди оцінювати її законність, а має скласти обвинувальний акт і передати угоду до суду, щоб останній прийняв рішення про відмову у затвердженні угоди і повернення провадження для завершення розслідування у звичайному режимі» [12, с. 146]. Подальші міркування та висновки науковців ідуть у різних напрямках: якщо одні висловлюють припущення щодо не очевидної, але все ж наявної можливості прокурора перешкодити потраплянню неякісної угоди до суду (відмовивши у клопотанні сторін щодо передачі такої угоди до суду) [12, с. 147], то інші вказують, що прокурор повинен скласти обвинувальний акт і передати його до суду, але «діяльність прокурора на стадії підготовчого провадження має звестися до аналізу укладеної угоди, доведення перед судом її незаконності, висловлення позиції щодо необхідності відмовити у затвердженні цієї угоди та повернення обвинувального акта прокурору для закінчення розслідування в звичайному режимі» [4, с. 74]. Окрім цього, в окремих із аналізованих робіт в порядку *delegereferenda* пропонується закріплення за прокурором права виносити мотивовану постанову про відмову у складанні обвинувального акта і передаванні провадження до суду в зв'язку з укладенням угоди між сторонами у разі, коли угода не відповідає чинному законодавству [12, с. 147].

Жодним чином не заперечуючи наявності раціонального зерна у вищезазначених наукових поглядах, вважаємо за необхідне висловити власне бачення вказаної ситуації. Думається, що положення ч. 1 ст. 474 КПК («якщо угоди досягнуто під час досудового розслідування, то обвинувальний акт із підписаною сторонами угодою невідкладно надсилається до суду») слід сприймати в буквальному розумінні, а це не передбачає можливість прокурора втручатися в договірні відносини підозрюваного і потерпілого. Підтвердженням такого висновку може також служити ч. 1 ст. 469 КПК, де встановлена пряма заборона державно-владним суб'єктам брати участь у переговорах стосовно укладення угоди про примирення.

Водночас сьогоденні законодавцем чітко не передбачена участь такого процесуального суб'єкта, як медіатор, а обов'язкова участь адвоката в переговорах закріплена лише для випадку укладення угоди про визнання винуватості (п. 9 ч. 2 ст. 52 КПК). Відтак складається ситуація, за якої укладення угоди про примирення між сторонами може мати місце без участі (в т. ч. консультативної) професійного юриста. У свою чергу це породжує можливість складання та подання прокурору угод, які містять істотні відступи від положень закону, а відтак не будуть затверджені судом. Тим не менш, на нашу думку, вищенаведена наукова пропозиція стосовно необхідності надання прокурору права відмовляти у складанні обвинувального акта й направленні його разом з угодою в суд видається дещо сумнівною з позиції головної ідеї законодавця – невтручання державних органів сторони обвинувачення в процес договірних відносин потерпілого і підозрюваного. Натомість надання прокурору можливості оцінювати угоду про примирення та приймати рішення про можливість її розгляду як достатньої / недостатньої підстави для складання обвинувального акта по суті переносить розгляд угоди зі стадії підготовчого провадження на стадію досудового розслідування та передає прокурору повноваження, якими законодавець наділив суд. Вбачається, що такий підхід призведе до значного викривлення законодавчої ідеї щодо права потерпілого та підозрюваного винести свої договірні відносини на розгляд суду. З іншого боку, повна бездіяльність прокурора у ситуації, коли він змушений направляти до суду угоду, яка очевидно суперечить закону та не буде затверджена, також виглядає абсурдною. На наш погляд, золотою серединою у цьому питанні буде покладення на прокурора обов'язку роз'яснити сторонам недоліки укладеної ними угоди (в частині її невідповідності законодавству) та наслідки направлення такої угоди до суду (відмова у її

затвердженні та неможливість повторного звернення з угодою в рамках цього провадження). Зважаючи на вказане, доречно висловити пропозицію стосовно внесення змін до КПК шляхом викладення ч. 7 ст. 469 у такій редакції: «7. Слідчий, прокурор зобов'язані проінформувати підозрюваного та потерпілого про їхнє право на примирення, роз'яснити механізм його реалізації та не чинити перешкод в укладенні угоди про примирення. *Якщо укладена підозрюваним і потерпілим угода не відповідає вимогам чинного законодавства, то прокурор перед складанням обвинувального акта зобов'язаний вказати сторонам на виявлені ним недоліки угоди та роз'яснити процесуальні наслідки направлення такої угоди до суду*».

Розглядаючи підстави складання обвинувального акта, доречно вказати, що, окрім встановлення наявності ряду юридичних і фактичних елементів, необхідних для прийняття рішення, не менш важливо переконатися у відсутності чинників, які виключають можливість складання обвинувального акта. Так, нагадаємо, що звернення до суду з обвинувальним актом є лише однією з можливих форм завершення досудового розслідування, поряд із такими, як закриття кримінального провадження без його передання до суду, направлення до суду клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності, клопотання про застосування ПЗМХ або ПЗВХ. Відтак процесуально-правова кваліфікація ситуації як такої, що дає підстави для складання обвинувального акта, має виключати наявність підстав для інших форм закінчення досудового розслідування (на це вже зверталася увага окремими дослідниками [див.: 1, с. 79]). Показово, що висловлене є справедливим як для випадку, коли зібрано достатньо доказів винуватості особи, так і для такої підстави складання обвинувального акта, як укладення угоди. На вказаному, зокрема, наголошує й ВССУ у відповідному інформаційному листі [див.: 9].

Висновки.

1. Ключовою категорією у прийнятті рішення про необхідність складання обвинувального акта (крім випадку укладення угоди) є «достатність доказів». Будь-які формально визначені орієнтири у цьому питанні відсутні, рішення приймається виключно на основі внутрішнього переконання слідчого та прокурора.

2. Сьогодні внутрішнє переконання слідчого у питанні визнання доказів достатніми для завершення розслідування і складання обвинувального акта не є захищеним на належному рівні. Це актуалізує пропозицію відновлення законодавчого припису, що існував раніше, відповідно до якого в разі незгоди слідчого з вказівками прокурора про завершення досудового розслідування і складання обвинувального акта слідчий був вправі подати справу вищестоящому прокурору з письмовим викладом своїх заперечень, а вищестоящий прокурор або скасовував вказівки нижчестоящого прокурора, або доручав провадження слідства в цій справі іншому слідчому.

3. В обвинувальному акті не наводяться конкретні докази вини особи, але така «інформаційна неповнота» спрямована не на втаємничення інформації від підозрюваного (оскільки останній ознайомлюється з підставами для складання обвинувального акта в рамках реалізації процедури відкриття матеріалів провадження), а на забезпечення неупередженості суду, який здійснюватиме розгляд по суті.

4. Підстави для складання і направлення обвинувального акта в суд у разі укладення угоди є принципово іншими порівняно із загальною процедурою закінчення досудового розслідування. Юридичною підставою для складання обвинувального акта буде підписання угоди прокурором (якщо йдеться про угоду про визнання винуватості) або надання прокурору угоди, підписаної сторонами (якщо йдеться про угоду про примирення). Фактичною підставою буде, з одного боку, мінімально необхідний обсяг доказового матеріалу, який дозволив повідомити про підозру, а з іншого – досягнення сторонами домовленостей стосовно вирішення кримінального конфлікту, а відтак відсутність потреби в пошуках об'єктивної істини.

5. Зважаючи на те, що укладення угоди про примирення є безумовною підставою для складання прокурором обвинувального акта, доцільно покласти на прокурора обов'язок роз'яснити сторонам недоліки укладеної ними угоди (в частині її невідповідності законодавству) та наслідки направлення такої угоди до суду (відмова у її затвердженні та неможливість повторного звернення з угодою в рамках цього провадження). Реалізувати вказане доцільно шляхом внесення змін до КПК і викладення ч. 7 ст. 469 у такій редакції: «7. Слідчий, прокурор зобов'язані проінформувати підозрюваного та потерпілого про їхнє право на примирення, роз'яснити механізм його реалізації та не чинити перешкод в укладенні угоди про примирення. *Якщо укладена підозрюваним і потерпілим угода не відповідає вимогам чинного законодавства, то прокурор перед складанням обвинувального акта зобов'язаний вказати сторонам на виявлені ним недоліки угоди та роз'яснити процесуальні наслідки направлення такої угоди до суду*».

Список використаних джерел:

1. Боржецька Н. Підстави та умови складання обвинувального акта Юридика Україна. 2014. № 8. С. 77–83.
2. Грошевой Ю.М. Теоретические проблемы формирования убеждения судьи в советском уголовном судопроизводстве: автореф. дисс. ... док. юрид. наук: 12.00.08. Х., 1975. 34 с.
3. Каткова Т.В., Каткова А.Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах: практ. посіб. Х.: Право, 2011. 96 с.
4. Колодчин В.В. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Х., 2015. 226 с.
5. Кримінальний процес: підручник / за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Х.: Право, 2013. 824 с.
6. Лупинская П.А. Решения в уголовном судопроизводстве: теория, законодательство и практика М.: Юристъ, 2006. 174 с.
7. Михайленко О.Р. Складання процесуальних документів з кримінальних справ (теорія, методика, зразки документів). К.: НОК ВО, 1991.
8. Підтримання прокурором державного обвинувачення в умовах дії нового Кримінального процесуального кодексу України: зб. метод. рек. / за заг. ред.: В.П. Пшонка, Ю.М. Дьомін. Київ: Алерта, 2013. 438 с.
9. Про доповнення до інформаційного листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15 листопада 2012 р. № 223-1679/0/4-12 «Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод»: Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 05 квітня 2013 р. № 223-558/0/4-13. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0223740-13#n7>.
10. Резник Г.М. Внутреннее убеждение при оценке доказательств. М.: Юр. лит., 1977. 61 с.
11. Смоков С.М. Внутрішнє переконання слідчого і його роль при прийнятті процесуальних рішень: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. О., 2002. 179 с.
12. Тітко І.А. Єдність правової природи інституту угод у приватних та публічних підси- стемах права України. Вісник Академії правових наук. 2014. № 3. С. 144–154.
13. Торбас О.О. Форми закінчення досудового розслідування за кримінальним процесу- альним кодексом України 2012 р.: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2015. 19 с.
14. Якубович Н.А. Окончание предварительного следствия. М.: Гос. изд-во юрид. лит., 1962. 146 с.